

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

РОБОЧА ПРОГРАМА,
методичні вказівки та контрольні завдання
з дисципліни «Страховий менеджмент»
для студентів спеціальності
072 – фінанси, банківська справа та
страхування
(магістерський рівень)

Друкується за Планом видань навчальної та методичної літератури,
затвердженим Вченою радою НМетАУ
Протокол № 1 від 27.01.2017

Дніпро НМетАУ 2017

УДК 368

Робоча програма, методичні вказівки та контрольні завдання з дисципліни «Страховий менеджмент» для студентів спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа, страхування / Укл.: І.Г. Аберніхіна, І.Г. Сокиринська – Дніпро: НМетАУ, 2017. – 40 с.

Наведені загальні методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Страховий менеджмент», рекомендована література, робоча програма, контрольні завдання по варіантах і приклади їх розв'язання.

Призначена для студентів, які навчаються за спеціальністю 072 – фінанси, банківська справа, страхування, заочної форми навчання.

Укладачі: І.Г. Аберніхіна, канд. екон. наук, доц.
І.Г. Сокиринська, канд. екон. наук, доц.

Відповідальна за випуск І.Г. Сокиринська, канд. екон. наук, доц.

Рецензент Л.М. Савчук, канд. екон. наук, проф.

Підписано до друку 10.03.2017. Формат 60x84 1/16. Папір друк. Друк плоский. Облік.-вид. арк. 2,35. Умов. друк. арк. 2,32. Тираж 100 пр. Замовлення №

Національна металургійна академія України,
49600, Дніпро–5, пр. Гагаріна, 4.

Редакційно-видавничий відділ НМетАУ

ВСТУП

Дисципліна «Страховий менеджмент» спрямована на підготовку магістрів, які повинні знати теорію і методологію управління страховими організаціями та їхніми структурними підрозділами для використання цих знань у процесі безпосередньої роботи в страховому бізнесі або здійснення зі страховиками господарських, контрольних та інших відносин, притаманних відповідним суб'єктам фінансової системи.

Метою вивчення дисципліни «Страховий менеджмент» є формування системи знань у майбутніх фахівців з питань теоретичної розробки та практичного застосування конкретних механізмів управління бізнес-процесами страхових компаній з ефективним використанням наявного потенціалу і врахуванням фінансових інтересів всіх учасників страхового ринку.

Предметом вивчення дисципліни «Страховий менеджмент» є відносини, що виникають у процесі управління формуванням, розподілом та використанням фондів страхових компаній при наданні страхових послуг суб'єктам ринкової економіки.

Дисципліна «Страховий менеджмент» тісно поєднана з такими економічними дисциплінами як фінанси, фінанси підприємств, економіка підприємства, страхування, страхові послуги, фінанси страхових організацій, менеджмент, та фінансовий менеджмент.

Завдання дисципліни «Страховий менеджмент» – дати майбутнім фахівцям з фінансів, банківської справи та страхування знання щодо сутності, функцій та механізмів організації, управління, розвитку страхової компанії, регулювання страхової діяльності, змісту планування та прийняття управлінських рішень при здійсненні страхових операцій, операцій перестраховування та інвестиційної діяльності страхових компаній, тобто сформувати у студентів теоретичну базу та надати відповідні навички для наступного оволодіння практикою використання можливостей страхового захисту та успішного її застосування в галузі страхування, в роботі, особистому житті.

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Відповідно до освітньої програми підготовки магістрів дисципліну «Страховий менеджмент» вивчають студенти спеціальності 072 – фінанси, банківська справа, страхування. Загальний обсяг дисципліни – 120 академічних годин, які для студентів заочної форми навчання розподілено за семестрами і видами занять наступним чином (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1

Розподіл дисципліни «Страховий менеджмент»
за чвертями і видами навчального навантаження, годин

Чверть	Усього годин	Аудиторні	Лекції	Практичні заняття	Лабораторні роботи	Самостійна робота	Види контролю
I	60	24	16	8	–	36	Контрольна робота
II	60	32	16	8	8	28	Контрольна робота. Іспит
Разом	120	56	32	16	8	64	–

Робоча програма з дисципліни «Страховий менеджмент» із визначенням тем, що викладаються на аудиторних заняттях, наведена в розділі 3.

Підставою успішного оволодіння дисципліною є самостійна робота над підручниками і навчальними посібниками. Самостійну роботу варто вести систематично, за визначеним планом, складеним самим студентом.

Вивчати теми рекомендується в такій послідовності:

- 1) ознайомлення зі змістом теми за програмою;
- 2) уважне читання відповідної глави підручника;
- 3) конспектування досліджуваного матеріалу;
- 4) виконання контрольної роботи.

Варіанти завдань для виконання контрольних робіт наведені в додатку А. Студент обирає варіант, який відповідає номеру в списку групи. Контрольна робота повинна бути виконана та оформлена відповідно до встановлених правил. Після одержання зарахованої контрольної роботи необхідно врахувати всі зазначені рецензентом зауваження і внести необхідні виправлення. Приклад виконання контрольних робіт наведений у додатку Б.

2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

2.1. Основна література

1. Закон України «Про страхування» в редакції Закону від 28.12.2015 // <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>
2. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» в редакції Закону від 01.01.2016 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
3. Плиса В. Й. Страхувальний менеджмент : навч. посіб. / В. Й. Плиса ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. – 377 с.
4. Страхувальний менеджмент : навч. посіб. / Куцик П. О. [та ін.] ; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. – Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2015. – 243 с.
5. Страхувальний менеджмент : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [С. С. Осадець та ін.] ; за наук. ред., д-ра екон. наук, проф. С. С. Осадця ; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – К. : КНЕУ, 2011. – 333 с.

2.2. Додаткова література

1. Гаманкова О. О. Фінанси страхових організацій : навч. посіб. / О. О. Гаманкова. – К. : КНЕУ, 2007. – 328 с.
2. Діденко Ю. Ю. Фінанси страхових організацій : навч. посіб. / Ю. Ю. Діденко, О. О. Бондар. – Харків: ХАІ, 2014. – 135 с.
3. Жабинець О. Й. Страхування : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Й. Жабинець, І. В. Цюпко, Л. М. Томаневич ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Л. : ЛьвДУВС, 2010. – 259 с.
4. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків : навч. посіб. / Клебанова Т. С. [та ін.] ; Харк. нац. екон. ун-т. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 262 с.
5. Основи актуарних розрахунків : навч.-метод. посіб. / С. М. Лаптев, В. І. Грушко, М. П. Денисенко та ін. – К. : Алерта, 2004. – 328 с.
6. Розвиток системи управління ризиками ринків фінансових послуг : монографія / [Внукова Н. М. та ін.] ; наук. ред. та кер. кол. авт. д-р екон. наук, проф. Н. М. Внукова ; Харк. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця. – Х. : Ексклюзив, 2014. – 190 с.

3. ПРОГРАМА І МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст дисципліни викладається в наступних темах лекційного матеріалу.

№№ тем	Назва розділу/теми та її зміст	Тривалість (годин)
1	Загальна характеристика страхового менеджменту Поняття, витоки, принципи страхового менеджменту. Функції і роль страхового менеджменту. Управління процесом створення страхових організацій та ліцензування страхової діяльності. Досконале управління в страхових організаціях як важливіша умова їх розвитку й підвищення ефективності діяльності. Активізація використання зарубіжного досвіду в розбудові механізму управління страховими організаціями.	2
2	Організація, планування, контроль страхової діяльності і органи управління страховою компанією Основні організаційно-правові форми здійснення страхової діяльності в Україні. Організація та структура управління страховою компанією. Поняття ефективного управління в страхових компаніях. Економічна сутність планування в менеджменті страхової діяльності та його етапи. Принципи планування в менеджменті страхової діяльності. Вимоги до оперативного та стратегічного планування страхової діяльності. Стратегічне планування за системою збалансованих показників. Процес прийняття рішень керівними органами страхової компанії. Бізнес-процеси страхової компанії. Органи управління страховою компанією.	6
3	Управління персоналом страхової організації Кадрове забезпечення і система мотивації персоналу страхової організації. Трирівнева система регламентації діяльності страхової організації та критерії ефективності праці. Системи оплати праці в страхових організаціях.	4

№№ тем	Назва розділу/теми та її зміст	Тривалість (годин)
	Заробітна плата та інші форми мотивації в страхуванні. Методи управління трудовим потенціалом. Підбір працівників, їх адаптація й підвищення кваліфікації. Оцінка наслідків роботи окремих підрозділів та працівників страхової організації.	
4	<p>Комунікації та інформаційне забезпечення страхового менеджменту</p> <p>Комунікації в сучасній страховій організації: сутність, елементи й етапи комунікаційного процесу. Вимоги до організації інформації. Програмний комплекс страхової компанії: завдання, цілі, механізм функціонування, роль у формуванні ефективних бізнес-процесів та прийнятті управлінських рішень. Системи управління відносинами із клієнтами на базі CRM-технологій. Інформаційний супровід договорів у сфері страхування. Персоніфікований (індивідуальний) облік договорів страхування життя. Формування баз даних і управління їх використанням. Електронна база даних з автотранспортного страхування. Система електронного обміну даними. Страхова статистика та бухгалтерський облік як інструменти управління. Комерційна таємниця та способи її забезпечення в страхових організаціях.</p>	4
5	<p>Управління маркетинговою діяльністю страхової організації</p> <p>Сутність та складові страхового маркетингу. Маркетингові дослідження: завдання, види, форми. Страховий продукт як основний елемент страхового маркетингу. Завдання та функції служби маркетингу страхової компанії.</p>	4
6	<p>Управління фінансовою діяльністю, фінансовою надійністю та платоспроможністю страхової організації</p> <p>Сутність та функції фінансового менеджменту страхової компанії. Податковий менеджмент страхової діяльності.</p>	4

№№ тем	Назва розділу/теми та її зміст	Тривалість (годин)
	Управління платоспроможністю страховика, формуванням та використанням прибутку. Види грошових потоків страхової організації. Управління інвестиційною діяльністю страхової організації.	
7	<p>Управління ризиками страхової діяльності</p> <p>Визначення поняття «менеджмент ризиків страхової діяльності», його мета і зміст. Особливості ідентифікації й оцінювання ризиків страхової діяльності. Організаційно-технічні та фінансово-договірні способи управління ризиками. Повний цикл управління ризиками і особливості основних етапів його застосування</p>	4
8	<p>Врегулювання страхових претензій</p> <p>Служба врегулювання претензій: завдання та місце в страховій компанії. Процедура та етапи врегулювання страхових претензій. Дії сторін договору в разі настання страхового випадку. Залучення аварійних комісарів та інших експертів для з'ясування причин настання страхового випадку та розміру завданої шкоди. Документальне оформлення страхової претензії. Технологія перевірки достовірності страхового випадку й нанесення ним шкоди страхувальнику. Розрахунок страхових виплат. Форми страхових виплат. Порядок урегулювання збитків у різних видах страхування. Особливості виплат страхових сум за договорами зі страхування життя. Оформлення регресних позовів до осіб винних у скоєнні страхових випадків. Контрибуція в сфері страхування. Формування ефективної служби безпеки та механізм її взаємодії з іншими підрозділами страхової компанії.</p>	4

По кожній темі курсу студент має опрацювати всі перераховані у програмі лекційного курсу питання, використовуючи основну, а при необхідності й додаткову рекомендовану літературу.

4. КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

4.1. Загальні положення

Контрольна робота студента з дисципліни «Страховий менеджмент» містить два основних розділи:

- теоретичний розділ, в якому розкривається сутність запропонованого теоретичного питання;
- практичний розділ, в якому студент проводить розрахунки типових задач.

4.2. Завдання і методичні вказівки до виконання контрольної роботи

Нижче наводяться теоретичні питання та практичні задачі, які повинні бути вирішені в процесі виконання контрольної роботи. Задачі формулюються інваріантно стосовно числових даних, що в них використовуються. Перелік вихідних даних наведений у додатку А. Приклади вирішення задач наведені у додатку Б.

Розділ 1. Теоретичні питання

1. Теоретичні основи страхового менеджменту.
2. Актуальні проблеми менеджменту страхової компанії.
3. Сучасні аспекти і завдання страхового менеджменту.
4. Особливості формування і змістового наповнення фінансової звітності страхових компаній.
5. Характеристика форм, особливості здійснення та напрями удосконалення фінансового контролю страхових компаній.
6. Основні методи оцінки фінансової надійності страхових компаній та їх характеристика.
7. Характеристика показників оцінки фінансової надійності страхових компаній.
8. Основи бізнес-планування страхової діяльності. Структура бізнес-плану страховика.
9. Особливості використання методу SWOT-аналізу в процесі планування страхової діяльності.

10. Бюджетування в процесі діяльності страхової організації.
11. Складові ресурсного потенціалу страхової організації, їх характеристика та напрями ефективного використання.
12. Джерела інформаційного забезпечення потреб страхового менеджменту.
13. Особливості розробки та просування нових страхових продуктів.
14. Оцінка ефективності управління рекламною діяльністю страховика.
15. Характеристика ознак ризиків, що можуть бути прийняті на страхування. Порядок відбору таких ризиків.
16. Сутність та характеристика андеррайтингу у страхуванні.
17. Функціональна характеристика служби врегулювання збитків у страховій компанії. Основні етапи процесу врегулювання збитків.
18. Експертна оцінка причин та наслідків страхових випадків.
19. Особливості врегулювання страхових претензій за договорами зі страхування життя.
20. Порядок оформлення регресних позовів до осіб, винних у скоєнні страхового випадку.
21. Характеристика грошових потоків страховика.
22. Особливості оподаткування страхових компаній.
23. Менеджмент інвестиційної діяльності страховика.
24. Система фінансового моніторингу страхових компаній.
25. Характеристика операцій страхових організацій, які підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу.
26. Особливості та основні правила проведення фінансового моніторингу страхових організацій.
27. Методи та шляхи забезпечення фінансової надійності страхових компаній.
28. Характеристика якісних та кількісних показників, що використовуються для планування страхової діяльності.
29. Сучасні проблеми кадрового забезпечення страхових організацій.
30. Характеристика організаційно-технічних та фінансово-договірних способів управління ризиками страхової організації.

Розділ 2. Практичні завдання

Задача 1. За наведеними нижче даними розрахувати показники оцінювання ефективності управління кадрами страхової компанії (табл. А.1): економічну результативність управлінської діяльності страхової компанії; частку витрат на управління; частку персоналу, зайнятого в управлінні; продуктивність праці персоналу; результативність управління страховою діяльністю; рентабельність управлінського персоналу. Зробити висновки.

Задача 2. За даними страхової компанії щодо страхування майна підприємств та організацій в регіоні (табл. А.2), визначити основні відносні показники страхової діяльності.

Задача 3. За даними страхових організацій про добровільне страхування майна (табл. А.3, тис. грн) визначити:

- 1) індивідуальні індекси збитковості по кожному району;
- 2) середні індекси збитковості по двох районах;
- 3) динаміку збитковості по районах;
- 4) індекси середньої збитковості по двох районах:
  - а) змінного складу;
  - б) фіксованого складу;
  - в) структурних зрушень.

Результати оформити у вигляді таблиць.

Задача 4. Визначити фактичний і нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює ризикові види страхування за вихідними даним (табл. А.4). Зробити висновки щодо виконання ним вимог Закону України «Про страхування» стосовно рівня платоспроможності страхової компанії.

Задача 5. Оцінити стан фінансової надійності страховика за наведеними вихідними даними (табл. А.5).

Вихідні дані для виконання розрахункової частини (задача 1)

Показник	Умовні позначення	Кількість/сума, тис. грн									
		Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3	Варіант 4	Варіант 5	Варіант 6	Варіант 7	Варіант 8	Варіант 9	Варіант 10
Премії підписані, валова сума	П1	783113	783513	784213	784613	785113	785413	785913	786313	786713	787213
Премії, передані у перестраховання	П2	30817	31217	31917	32317	32817	33117	33617	34017	34417	34917
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	З1	78325	78725	79425	79825	80325	80625	81125	81525	81925	82425
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	З2	-137	-141	-148	-152	-157	-160	-165	-169	-173	-178
Адміністративні витрати	АВ	210137	210537	211237	211637	212137	212437	212937	213337	213737	214237
Витрати на збут	ВЗ	168708	168308	167608	167208	166708	166408	165908	165508	165108	164608
Інші операційні витрати	ІОВ	47380	46980	46280	45880	45380	45080	44580	44180	43780	43280
Чисельність працівників апарату управління	Ч _{уп}	45	49	56	60	65	68	73	77	81	86
Середньооблікова кількість працюючих	Ч̄	504	508	515	519	524	527	532	536	540	545
Собівартість послуг	С	16875	17275	17975	18375	18875	19175	19675	20075	20475	20975
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	ЧЗСВ	352875	353275	353975	354375	354875	355175	355675	356075	356475	356975
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	Д(В)ЗСР	-5415	-5815	-6515	-6915	-7415	-7715	-8215	-8615	-9015	-9515
Інші операційні доходи	ІОД	105589	105189	104489	104089	103589	103289	102789	102389	101989	101489
Інші фінансові доходи	ІФД	44188	43788	43088	42688	42188	41888	41388	40988	40588	40088
Інші доходи	ІД	249609	250009	250709	251109	251609	251909	252409	252809	253209	253709
Інші витрати	ІВ	163625	164025	164725	165125	165625	165925	166425	166825	167225	167725
Витрати (дохід) з податку на прибуток	ПП	40503	40103	39403	39003	38503	38203	37703	37303	36903	36403

Показник	Умовні позначення	Кількість/сума, тис. грн									
		Варіант 11	Варіант 12	Варіант 13	Варіант 14	Варіант 15	Варіант 16	Варіант 17	Варіант 18	Варіант 19	Варіант 20
Премії підписані, валова сума	П1	788213	788413	788813	789313	790013	790513	791113	791613	792013	792213
Премії, передані у перестраховання	П2	35917	36117	36517	37017	37717	38217	38817	39317	39717	39917
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	31	83425	83625	84025	84525	85225	85725	86325	86825	87225	87425
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	32	-188	-190	-194	-199	-206	-211	-217	-222	-226	-228
Адміністративні витрати	АВ	215237	215437	215837	216337	217037	217537	218137	218637	219037	219237
Витрати на збут	ВЗ	163608	163408	163008	162508	161808	161308	160708	160208	159808	159608
Інші операційні витрати	ІОВ	42280	42080	41680	41180	40480	39980	39380	38880	38480	38280
Чисельність працівників апарату управління	Ч _{уп}	96	98	102	107	114	119	125	130	134	136
Середньооблікова кількість працюючих	$\bar{ч}$	555	557	561	566	573	578	584	589	593	595
Собівартість послуг	С	21975	22175	22575	23075	23775	24275	24875	25375	25775	25975
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	ЧЗСВ	357975	358175	358575	359075	359775	360275	360875	361375	361775	361975
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	Д(В)ЗСР	-10515	-10715	-11115	-11615	-12315	-12815	-13415	-13915	-14315	-14515
Інші операційні доходи	ІОД	100489	100289	99889	99389	98689	98189	97589	97089	96689	96489
Інші фінансові доходи	ІФД	39088	38888	38488	37988	37288	36788	36188	35688	35288	35088
Інші доходи	ІД	254709	254909	255309	255809	256509	257009	257609	258109	258509	258709
Інші витрати	ІВ	168725	168925	169325	169825	170525	171025	171625	172125	172525	172725
Витрати (дохід) з податку на прибуток	ПП	35403	35203	34803	34303	33603	33103	32503	32003	31603	31403

Таблиця А.2

Вихідні дані для виконання розрахункової частини (задача 2)

Показник	Сума									
	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3	Варіант 4	Варіант 5	Варіант 6	Варіант 7	Варіант 8	Варіант 9	Варіант 10
Кількість застрахованих об'єктів (N)	113775	120950	203975	125050	192700	134275	181425	143500	170150	150675
Сума застрахованого майна (S), тис. грн	2380200	3768650	19835000	4562050	17653150	6347200	15471300	8132350	13289450	9520800
Страхові платежі за об'єктами (P), тис. грн	3055	2956	2828	2927	2832	2890	2836	2870	2842	2860
Сума виплат страхового відшкодування (W), тис. грн	1669	1662	1581	1658	1592	1649	1603	1640	1614	1633
Кількість об'єктів, що постраждали (n)	2061	2068	2149	2072	2138	2081	2127	2090	2116	2097
Страхова сума об'єктів, що постраждали (S_n), тис. грн	4363	4370	4451	4374	4440	4383	4429	4392	4418	4399
Показник	Сума									
	Варіант 11	Варіант 12	Варіант 13	Варіант 14	Варіант 15	Варіант 16	Варіант 17	Варіант 18	Варіант 19	Варіант 20
Кількість застрахованих об'єктів (N)	156825	114800	201925	128125	193725	136325	178350	145550	197825	117875
Сума застрахованого майна (S), тис. грн	10710900	2578550	19438300	5157100	17851500	6743900	14876250	8529050	18644900	3173600
Страхові платежі за об'єктами (P), тис. грн	2853	3033	2829	2912	2831	2885	2838	2867	2830	2987
Сума виплат страхового відшкодування (W), тис. грн	1627	1668	1583	1655	1591	1647	1606	1638	1587	1665
Кількість об'єктів, що постраждали (n)	2103	2062	2147	2075	2139	2083	2124	2092	2143	2065
Страхова сума об'єктів, що постраждали (S_n), тис. грн	4405	4364	4449	4377	4441	4385	4426	4394	4445	4367

Таблиця А.3

Вихідні дані для виконання розрахункової частини (задача 3)

Район	Варіант 1				Варіант 2			
	Базовий період		Поточний період		Базовий період		Поточний період	
	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн
1	40 110	222	56 110	250	40 180	292	56 180	320
2	79 890	238	83 890	278	79 820	308	83 820	348
Район	Варіант 3				Варіант 4			
	Базовий період		Поточний період		Базовий період		Поточний період	
	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн
1	40 990	1102	56 990	1130	40 220	332	56 220	360
2	79 010	1118	83 010	1158	79 780	348	83 780	388
Район	Варіант 5				Варіант 6			
	Базовий період		Поточний період		Базовий період		Поточний період	
	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн
1	40 880	992	56 880	1020	40 310	422	56 310	450
2	79 120	1008	83 120	1048	79 690	438	83 690	478
Район	Варіант 7				Варіант 8			
	Базовий період		Поточний період		Базовий період		Поточний період	
	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн
1	40 770	882	56 770	910	40 400	512	56 400	540
2	79 230	898	83 230	938	79 600	528	83 600	568

Продовження таблиці А.3

Район	Варіант 9				Варіант 10			
	Базовий період		Поточний період		Базовий період		Поточний період	
	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн
1	40 660	772	56 660	800	40 470	582	56 470	610
2	79 340	788	83 340	828	79 530	598	83 530	638
Район	Варіант 11				Варіант 12			
	Базовий період		Поточний період		Базовий період		Поточний період	
	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн
1	40 530	642	56 530	670	40 120	232	56 120	260
2	79 470	658	83 470	698	79 880	248	83 880	288
Район	Варіант 13				Варіант 14			
	Базовий період		Поточний період		Базовий період		Поточний період	
	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн
1	40 970	1082	56 970	1110	40 250	362	56 250	390
2	79 030	1098	83 030	1138	79 750	378	83 750	418
Район	Варіант 15				Варіант 16			
	Базовий період		Поточний період		Базовий період		Поточний період	
	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн
1	40 890	1002	56 890	1030	40 330	442	56 330	470
2	79 110	1018	83 110	1058	79 670	458	83 670	498

Продовження таблиці А.3

Район	Варіант 17				Варіант 18			
	Базовий період		Поточний період		Базовий період		Поточний період	
	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн
1	40 740	852	56 740	880	40 420	532	56 420	560
2	79 260	868	83 260	908	79 580	548	83 580	588
Район	Варіант 19				Варіант 20			
	Базовий період		Поточний період		Базовий період		Поточний період	
	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн	Страхова сума, тис. грн	Страхові виплати, тис. грн
1	40 930	1042	56 930	1070	40 150	262	56 150	290
2	79 070	1058	83 070	1098	79 850	278	83 850	318

Таблиця А.4

Вихідні дані для виконання розрахункової частини (задача 4)

Показник	Умовні позначення	Сума, тис. грн									
		Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3	Варіант 4	Варіант 5	Варіант 6	Варіант 7	Варіант 8	Варіант 9	Варіант 10
Сума премій, що надійшли протягом року	СП	394710	464710	1274710	504710	1164710	594710	1054710	684710	944710	754710
Сума довгострокових зобов'язань і забезпечень	СДЗЗ	355325	425325	1235325	465325	1125325	555325	1015325	645325	905325	715325
Сума поточних зобов'язань і забезпечень	СПЗЗ	25725	32725	113725	36725	102725	45725	91725	54725	80725	61725
Сума премій переданих у перестраховування	СПП	93172	100172	181172	104172	170172	113172	159172	122172	148172	129172
Валюта балансу	ВБ	641124	711124	1521124	751124	1411124	841124	1301124	931124	1191124	1001124
Сума нематеріальних активів	НА	21094	28094	109094	32094	98094	41094	87094	50094	76094	57094
Сума сплаченого страхового відшкодування	СССВ	210370	280370	1090370	320370	980370	410370	870370	500370	760370	570370
Частка страхових сум компенсованих перестраховиками	ЧССКП	30521	37521	118521	41521	107521	50521	96521	59521	85521	66521
Показник	Умовні позначення	Сума, тис. грн									
		Варіант 11	Варіант 12	Варіант 13	Варіант 14	Варіант 15	Варіант 16	Варіант 17	Варіант 18	Варіант 19	Варіант 20
Сума премій, що надійшли протягом року	СП	814710	404710	1254710	534710	1174710	614710	1024710	704710	1214710	434710
Сума довгострокових зобов'язань і забезпечень	СДЗЗ	775325	365325	1215325	495325	1135325	575325	985325	665325	1175325	395325
Сума поточних зобов'язань і забезпечень	СПЗЗ	67725	26725	111725	39725	103725	47725	88725	56725	107725	29725
Сума премій переданих у перестраховування	СПП	135172	94172	179172	107172	171172	115172	156172	124172	175172	97172
Валюта балансу	ВБ	1061124	651124	1501124	781124	1421124	861124	1271124	951124	1461124	681124
Сума нематеріальних активів	НА	63094	22094	107094	35094	99094	43094	84094	52094	103094	25094
Сума сплаченого страхового відшкодування	СССВ	630370	220370	1070370	350370	990370	430370	840370	520370	1030370	250370
Частка страхових сум компенсованих перестраховиками	ЧССКП	72521	31521	116521	44521	108521	52521	93521	61521	112521	34521

Вихідні дані для виконання розрахункової частини (задача 5)

Показник	Сума, тис. грн									
	Варіант 1		Варіант 2		Варіант 3		Варіант 4		Варіант 5	
	Кінець періоду	Початок періоду	Кінець періоду	Початок періоду	Кінець періоду	Початок періоду	Кінець періоду	Початок періоду	Кінець періоду	Початок періоду
Дебіторська заборгованість	88065		95065		176065		99065		165065	
Капітал (розрахувати)										
Активи	641124	679508	711124	749508	1521124	1559508	751124	789508	1411124	1449508
Нематеріальні активи	21094	9673	28094	10373	109094	18473	32094	10773	98094	17373
Довгострокові зобов'язання	256325	280783	263325	287783	344325	368783	267325	291783	333325	357783
Поточні зобов'язання	25725	68215	32725	75215	113725	156215	36725	79215	102725	145215
Страхові виплати	227899		297899		1107899		337899		997899	
Страхові премії	498222	461733	568222	531733	1378222	1341733	608222	571733	1268222	1231733
Страхові премії перестраховикам	83272	104566	83972	105266	92072	113366	84372	105666	90972	112266
Грошові кошти та їх еквіваленти	88851		95851		176851		99851		165851	
ЧЗСП (розрахувати)										
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2919	50352	3619	57352	11719	138352	4019	61352	10619	127352
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	-20621	29638	-21321	28938	-29421	20838	-21721	28538	-28321	21938
Адміністративні витрати	36283		36983		45083		37383		43983	
Витрати на збут	124996		124296		116196		123896		117296	
Інші операційні витрати	74716		74016		65916		73616		67016	
Собівартість послуг	110		180		990		220		880	
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	210370		280370		1090370		320370		980370	
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	-1574		-1644		-2454		-1684		-2344	
Інші операційні доходи	62723		63423		71523		63823		70423	
Інші фінансові доходи	13356		14056		22156		14456		21056	
Інші доходи	158		228		1038		268		928	
Інші витрати	120		190		1000		230		890	
Фінансові витрати	1451		1381		571		1341		681	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	16953		16253		8153		15853		9253	
Чистий фінансовий результат (розрахувати)										
Чисті страхові резерви (розрахувати)										
Страхові резерви	346883		416883		1226883		456883		1116883	
Частка перестраховиків в страхових резервах	102381		109381		190381		113381		179381	
Обсяг фінансових інвестицій	257230		327230		1137230		367230		1027230	
Прибуток від фінансової діяльності (розрахувати)										

Продовження таблиці А.5

Показник	Сума, тис. грн									
	Варіант 6		Варіант 7		Варіант 8		Варіант 9		Варіант 10	
	Кінець періоду	Початок періоду	Кінець періоду	Початок періоду	Кінець періоду	Початок періоду	Кінець періоду	Початок періоду	Кінець періоду	Початок періоду
Дебіторська заборгованість	108065		154065		117065		143065		124065	
Капітал (розрахувати)										
Активи	841124	879508	1301124	1339508	931124	969508	1191124	1229508	1001124	1039508
Нематеріальні активи	41094	11673	87094	16273	50094	12573	76094	15173	57094	13273
Довгострокові зобов'язання	276325	300783	322325	346783	285325	309783	311325	335783	292325	316783
Поточні зобов'язання	45725	88215	91725	134215	54725	97215	80725	123215	61725	104215
Страхові виплати	427899		887899		517899		777899		587899	
Страхові премії	698222	661733	1158222	1121733	788222	751733	1048222	1011733	858222	821733
Страхові премії перестраховикам	85272	106566	89872	111166	86172	107466	88772	110066	86872	108166
Грошові кошти та їх еквіваленти	108851		154851		117851		143851		124851	
ЧЗСП (розрахувати)										
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	4919	70352	9519	116352	5819	79352	8419	105352	6519	86352
Зміна частки перестраховиків у резерві незароб. премій	-22621	27638	-27221	23038	-23521	26738	-26121	24138	-24221	26038
Адміністративні витрати	38283		42883		39183		41783		39883	
Витрати на збут	122996		118396		122096		119496		121396	
Інші операційні витрати	72716		68116		71816		69216		71116	
Собівартість послуг	310		770		400		660		470	
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	410370		870370		500370		760370		570370	
Дохід (витрати) від зміни інших страх. резервів	-1774		-2234		-1864		-2124		-1934	
Інші операційні доходи	64723		69323		65623		68223		66323	
Інші фінансові доходи	15356		19956		16256		18856		16956	
Інші доходи	358		818		448		708		518	
Інші витрати	320		780		410		670		480	
Фінансові витрати	1251		791		1161		901		1091	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	14953		10353		14053		11453		13353	
Чистий фінансовий результат (розрахувати)										
Чисті страхові резерви (розрахувати)										
Страхові резерви	546883		1006883		636883		896883		706883	
Частка перестраховиків в страхових резервах	122381		168381		131381		157381		138381	
Обсяг фінансових інвестицій	457230		917230		547230		807230		617230	
Прибуток від фінансової діяльності (розрахувати)										

Продовження таблиці А.5

Показник	Сума, тис. грн									
	Варіант 11		Варіант 12		Варіант 13		Варіант 14		Варіант 15	
	Кінець періоду	Початок періоду	Кінець періоду	Початок періоду	Кінець періоду	Початок періоду	Кінець періоду	Початок періоду	Кінець періоду	Початок періоду
Дебіторська заборгованість	130065		89065		174065		102065		166065	
Капітал (розрахувати)										
Активи	1061124	1099508	651124	689508	1501124	1539508	781124	819508	1421124	1459508
Нематеріальні активи	63094	13873	22094	9773	107094	18273	35094	11073	99094	17473
Довгострокові зобов'язання	298325	322783	257325	281783	342325	366783	270325	294783	334325	358783
Поточні зобов'язання	67725	110215	26725	69215	111725	154215	39725	82215	103725	146215
Страхові виплати	647899		237899		1087899		367899		1007899	
Страхові премії	918222	881733	508222	471733	1358222	1321733	638222	601733	1278222	1241733
Страхові премії перестраховикам	87472	108766	83372	104666	91872	113166	84672	105966	91072	112366
Грошові кошти та їх еквіваленти	130851		89851		174851		102851		166851	
ЧЗСП (розрахувати)										
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	7119	92352	3019	51352	11519	136352	4319	64352	10719	128352
Зміна частки перестраховиків у резерві незароб. премій	-24821	25438	-20721	29538	-29221	21038	-22021	28238	-28421	21838
Адміністративні витрати	40483		36383		44883		37683		44083	
Витрати на збут	120796		124896		116396		123596		117196	
Інші операційні витрати	70516		74616		66116		73316		66916	
Собівартість послуг	530		120		970		250		890	
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	630370		220370		1070370		350370		990370	
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	-1994		-1584		-2434		-1714		-2354	
Інші операційні доходи	66923		62823		71323		64123		70523	
Інші фінансові доходи	17556		13456		21956		14756		21156	
Інші доходи	578		168		1018		298		938	
Інші витрати	540		130		980		260		900	
Фінансові витрати	1031		1441		591		1311		671	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	12753		16853		8353		15553		9153	
Чистий фінансовий результат (розрахувати)										
Чисті страхові резерви (розрахувати)										
Страхові резерви	766883		356883		1206883		486883		1126883	
Частка перестраховиків в страхових резервах	144381		103381		188381		116381		180381	
Обсяг фінансових інвестицій	677230		267230		1117230		397230		1037230	
Прибуток від фінансової діяльності (розрахувати)										

Продовження таблиці А.5

Показник	Сума, тис. грн									
	Варіант 16		Варіант 17		Варіант 18		Варіант 19		Варіант 20	
	Кінець періоду	Початок періоду	Кінець періоду	Початок періоду	Кінець періоду	Початок періоду	Кінець періоду	Початок періоду	Кінець періоду	Початок періоду
Дебіторська заборгованість	110065		151065		119065		170065		92065	
Капітал (розрахувати)										
Активи	861124	899508	1271124	1309508	951124	989508	1461124	1499508	681124	719508
Нематеріальні активи	43094	11873	84094	15973	52094	12773	103094	17873	25094	10073
Довгострокові зобов'язання	278325	302783	319325	343783	287325	311783	338325	362783	260325	284783
Поточні зобов'язання	47725	90215	88725	131215	56725	99215	107725	150215	29725	72215
Страхові виплати	447899		857899		537899		1047899		267899	
Страхові премії	718222	681733	1128222	1091733	808222	771733	1318222	1281733	538222	501733
Страхові премії перестраховикам	85472	106766	89572	110866	86372	107666	91472	112766	83672	104966
Грошові кошти та їх еквіваленти	110851		151851		119851		170851		92851	
ЧЗСП (розрахувати)										
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	5119	72352	9219	113352	6019	81352	11119	132352	3319	54352
Зміна частки перестраховиків у резерві незароб. премій	-22821	27438	-26921	23338	-23721	26538	-28821	21438	-21021	29238
Адміністративні витрати	38483		42583		39383		44483		36683	
Витрати на збут	122796		118696		121896		116796		124596	
Інші операційні витрати	72516		68416		71616		66516		74316	
Собівартість послуг	330		740		420		930		150	
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	430370		840370		520370		1030370		250370	
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	-1794		-2204		-1884		-2394		-1614	
Інші операційні доходи	64923		69023		65823		70923		63123	
Інші фінансові доходи	15556		19656		16456		21556		13756	
Інші доходи	378		788		468		978		198	
Інші витрати	340		750		430		940		160	
Фінансові витрати	1231		821		1141		631		1411	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	14753		10653		13853		8753		16553	
Чистий фінансовий результат (розрахувати)										
Чисті страхові резерви (розрахувати)										
Страхові резерви	566883		976883		656883		1166883		386883	
Частка перестраховиків в страхових резервах	124381		165381		133381		184381		106381	
Обсяг фінансових інвестицій	477230	509923	887230	919923	567230	599923	1077230	1109923	297230	329923
Прибуток від фінансової діяльності (розрахувати)										

Приклади розв'язання задач контрольної роботи

Задача 1. За наведеними нижче даними розрахувати показники оцінювання ефективності управління кадрами страхової компанії (табл. Б1): економічну результативність управлінської діяльності страхової компанії; частку витрат на управління; частку персоналу, зайнятого в управлінні; продуктивність праці персоналу; результативність управління страховою діяльністю; рентабельність управлінського персоналу. Зробити висновки.

Таблиця Б1

Вихідні дані для розрахунку показників оцінювання ефективності управління кадрами страхової компанії

Показник	Умовні позначення	Кількість/сума, тис. грн
Премії підписані, валова сума	П1	782313
Премії, передані у перестраховання	П2	30017
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	З1	77525
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	З2	(129)
Адміністративні витрати	АВ	209337
Витрати на збут	ВЗ	169508
Інші операційні витрати	ІОВ	48180
Чисельність працівників апарату управління	$Ч_{уп}$	37
Середньооблікова кількість працюючих	$\bar{ч}$	496
Собівартість послуг	С	16075
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	ЧЗСВ	352075
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	Д(В)ЗСР	-4615
Інші операційні доходи	ІОД	106389
Інші фінансові доходи	ІФД	44988
Інші доходи	ІД	248809
Інші витрати	ІВ	162825
Витрати (дохід) з податку на прибуток	ПП	41303

Розв'язання.

1) Розрахунок економічної результативності управлінської діяльності страхової компанії.

Для того, щоб розрахувати цей показник, перш за все необхідно визначити показник ЧЗСП – чисті зароблені страхові премії. Він визначається за наступною формулою:

$$\text{ЧЗСП} = П1 - П2 - З1 + З2 = 782313 - 30017 - 77525 + (-129) = 674642 \text{ тис. грн.}$$

$$K_{ep} = \frac{\text{ЧЗСП}}{AB + B3 + IOB} = \frac{674642}{209337 + 169508 + 48180} = 1,58.$$

Чисті зароблені страхові премії в 1,58 рази перевищують витрати, пов'язані з управлінням страховою компанією і збутом страхових продуктів.

2) Частка витрат на управління:

$$K_{ey} = \frac{AB}{AB + B3 + IOB} = \frac{209337}{209337 + 169508 + 48180} * 100 = 49,02.$$

Частка адміністративних витрат в загальній сумі витрат на управління складає 49,02%.

3) Частка персоналу, зайнятого в управлінні:

$$K_{yn} = \frac{Ч_{yn}}{Ч} = \frac{37}{496} = 7,46.$$

Частка адміністративного персоналу складає 7,46% від загальної кількості працівників.

4) Продуктивність праці персоналу:

$$П_n = \frac{\text{ЧЗСП}}{Ч} = \frac{674642}{496} = 1360,17 \text{ тис. грн.}$$

Продуктивність праці персоналу страхової компанії становить 1360,17 тис. грн.

5) Результативність діяльності управлінського персоналу:

$$P_y = \frac{ЧЗСП}{Ч_{yn}} = \frac{674642}{37} = 18233 \text{ грн.}$$

Результативність роботи управлінського персоналу становить 18233 тис. грн.

б) Рентабельність управлінського персоналу:

$$P_{yn} = \frac{ЧФР}{P_y}$$

Для розрахунку цього показника необхідно визначити ЧФР – чистий фінансовий результат страхової компанії.

Для цього спочатку визначаємо валовий прибуток:

$$ВП = ЧЗСП - (С + ЧЗСВ) = 674642 - (16075 + 352075) = 306492 \text{ тис.грн.}$$

Далі визначаємо фінансовий результат від операційної діяльності:

$$\begin{aligned} \PhiРОД &= ВП + /- Д(В)ЗСР + ІОД - АВ - ВЗ - ІОВ = \\ &= 306492 - 4615 + 106389 - 209337 - 169508 - 48180 = -18759 \text{ тис.грн.} \end{aligned}$$

Далі визначаємо фінансовий результат до оподаткування:

$$\begin{aligned} \PhiРДО &= \PhiРОД + ІФД + ІД - ІВ = -18759 + 44988 + 248809 - 162825 = \\ &= 112213 \text{ (тис. грн).} \end{aligned}$$

І тепер визначаємо ЧФР:

$$ЧФР = \PhiРДО - ПП = 112213 - 41303 = 70910 \text{ тис. грн.}$$

Визначимо рентабельність управлінського персоналу:

$$P_{yn} = \frac{ЧФР}{P_y} = \frac{70910}{18233} = 3,89.$$

Задача 2. За даними страхової компанії щодо страхування майна підприємств та організацій в регіоні (таблиця Б2), визначити основні відносні показники страхової діяльності.

Таблиця Б2

Вихідні дані для розрахунку

Показник	Сума
Кількість застрахованих об'єктів (N)	102500
Сума застрахованого майна (S), тис. грн	198350
Страхові платежі за об'єктами (P), тис. грн	2800
Сума виплат страхового відшкодування (W), тис. грн	1680
Кількість об'єктів, що постраждали (n)	2050
Страхова сума об'єктів, що постраждали (S_n), тис. грн	4352

Розв'язання.

-середня страхова сума застрахованих об'єктів:

$$\bar{S} = \frac{S}{N} = \frac{198350}{102500} = 1,935 \text{ тис. грн.}$$

В середньому кожний об'єкт застрахований на 1935 грн.

-середня страхова сума об'єктів, що постраждали:

$$\bar{S}_n = \frac{S_n}{n} = \frac{4352}{2050} = 2,123 \text{ тис. грн.}$$

В середньому кожний з постраждалих внаслідок страхових випадків об'єктів був застрахований на 2123 грн.

-середній розмір виплаченого страхового відшкодування:

$$\bar{W} = \frac{W}{n} = \frac{1680}{2050} = 0,820 \text{ тис. грн.}$$

В середньому за кожним з постраждалих об'єктів було виплачено 820 грн.

-частка об'єктів, які постраждали:

$$n_p = \frac{n}{N} = \frac{2050}{102500} * 100 = 2\%.$$

В загальній кількості застрахованих об'єктів постраждали внаслідок страхових випадків об'єкти становлять 2%.

-показник виплат страхового відшкодування в розрахунку на страхові платежі:

$$B_{cv} = \frac{W}{P} = \frac{1680}{2800} = 0,6.$$

Показник виплат страхового відшкодування за об'єктами, що постраждали складає 60%.

-страхові платежі в розрахунку на страхову суму застрахованих об'єктів:

$$СП_N = \frac{P}{S} = \frac{2800}{198350} = 0,014.$$

Страхових платежів в розрахунку на страхову суму було внесено 1,4%.

-показник збитковості страхової суми:

$$q = \frac{W}{S} = \frac{1680}{198350} = 0,0085.$$

З кожних 100 грн страхової суми застрахованих об'єктів було виплачено у випадку страхового відшкодування 0,85 грн.

Задача 3. За даними страхових організацій про добровільне страхування майна (таблиця Б3, тис. грн) визначити:

- 1)індивідуальні індекси збитковості по кожному району;
  - 2)середні індекси збитковості по двох районах;
  - 3)динаміку збитковості по районах;
  - 4)індекси середньої збитковості по двох районах: а) змінного складу;
- б) фіксованого складу; в) структурних зрушень.

Результати оформити у вигляді таблиць.

Таблиця Б3

Вихідні дані для розрахунку

Район	Базисний період		Поточний період	
	страхова сума	страхові виплати	страхова сума	страхові виплати
1	40 000	112	56 000	140
2	80 000	128	84 000	168
Усього	120 000	240	140 000	308

Розв'язання.

1) Індивідуальні індекси збитковості по кожному району (табл. Б3.1):

$$iq = q1/q2.$$

По району 1: $iq = 0,8928$, або 89,3 %, тобто збитковість зменшилась на 10,7%;

по району 2: $iq = 1,25$ — збитковість зросла на 25 %.

Таблиця Б3.1

Розрахунок індивідуальних індексів збитковості по районах

Район	Базисний період			Поточний період		
	страхова сума	страхові виплати	індекс збитковості	страхова сума	страхові виплати	індекс збитковості
1	40 000	112	0,0028	56 000	140	0,0025
2	80 000	128	0,0016	84 000	168	0,002
Усього	120 000	240	0,0044	140 000	308	0,0045

2) Індекси середньої збитковості (табл. Б3.2):

Таблиця Б3.2

Розрахунок індексів середньої збитковості по районах

Показник	Результат
Динаміка індивідуальних індексів збитковості по району	
Район 1	0,892857
Район 2	1,25
Середні індекси збитковості по двом районам	
Базисний період	0,0022
Поточний період	0,00225

Показник	Результат
Індекси середньої збитковості по двом районах:	
змінного складу	1,19318
фіксованого складу	1,16667
структурних зрушень	1,02273

а) Індекс середньої збитковості змінного складу дорівнює:

$$I_{zc} = \frac{\sum S_1 \bar{q}_1}{\sum S_0 \bar{q}_0} = \frac{140000 * 0,00225}{120000 * 0,0022} = \frac{315}{264} = 1,193 \text{ або } 119,3\%,$$

тобто середня збитковість збільшилась за рахунок впливу двох факторів: зміни коефіцієнта збитковості та розміру страхових сум.

б) Індекс середньої збитковості фіксованого складу дорівнює:

$$I_{\phi c} = \frac{\sum S_1 \bar{q}_1}{\sum S_0 \bar{q}_1} = \frac{140000 * 0,00225}{120000 * 0,00225} = \frac{315}{270} = 1,1666 \text{ або } 116,67\%,$$

тобто середня збитковість збільшилась за рахунок збільшення страхових виплат (збитковості);

в) вплив розміру страхових сум на динаміку середньої збитковості вивчається за допомогою індексу структурних зрушень. Індекс структурних зрушень можна визначити, використовуючи взаємозв'язок індексів:

$$I_{cz} = \frac{I_{zc}}{I_{\phi c}} = \frac{1,193}{1,166} = 1,023 \text{ або } 102,3\%.$$

Середня збитковість збільшилась за рахунок зростання суми в другому районі.

Задача 4. Визначити фактичний і нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює ризикові види страхування за вихідними даними (таблиця 4). Зробити висновки щодо виконання ним вимог закону України «Про страхування» стосовно рівня платоспроможності страхової компанії.

Розв'язання.

Фактичний запас платоспроможності можна обчислити на основі даних балансу страхової організації таким чином (для розрахунку використовуються відповідні показники на кінець звітного періоду):

$$\text{ФЗП} = \text{А} - \text{Ан} - \text{З},$$

де ФЗП - фактичний запас платоспроможності (нетто-активи);

А - загальна сума активів (рядок 1300 балансу);

Ан - сума нематеріальних активів (рядок 1000 балансу);

З - загальна сума зобов'язань (сума рядків 1595, 1695 балансу).

Таблиця Б4

Вихідні дані для розрахунків

Показники	Умовні позначення	Сума, тис. грн
Сума премій, що надійшли протягом року	СП	284710
Сума довгострокових зобов'язань і забезпечень	СДЗЗ	245325
Сума поточних зобов'язань і забезпечень	СПЗЗ	14725
Сума премій переданих у перестраховання	СПП	82172
Валюта балансу	ВБ	531124
Сума нематеріальних активів	НА	10094
Сума сплаченого страхового відшкодування	СССВ	100370
Частка страхових сум компенсованих перестраховиками	ЧССКП	19521

Для страховиків, що здійснюють загальне (ризикове) страхування, існує інший порядок визначення розрахункового нормативного запасу платоспроможності. При цьому слід зауважити, що нормативний запас платоспроможності таких страховиків, за вимогами законодавства, обчислюється двома способами:

- 1) на базі страхових премій;
- 2) на базі страхових виплат. Для подальшого порівняння з фактичним запасом платоспроможності обирається більша з отриманих величин.

Відповідно до першого способу, нормативний запас платоспроможності обчислюється шляхом множення суми страхових премій за попередні 12 місяців на коефіцієнт 0,18 (останній місяць буде складатися із кількості днів на

дату розрахунку). При цьому сума страхових премій зменшується на скориговану суму страхових премій, належних перестраховикам. Сума страхових премій, належних перестраховикам, коригується шляхом множення на встановлений Законом «Про страхування» коефіцієнт у розмірі 0,5.

Формалізовано це виглядає так:

$$\text{НЗП1} = 0,18 \times (\text{СП} - 0,5 \times \text{СПП}),$$

де НЗП1 - нормативний розрахунковий запас платоспроможності на підставі страхових премій;

СП - сума надходжень страхових премій протягом звітного періоду;

СПП - сума страхових премій, переданих у перестраховання протягом звітного періоду.

Відповідно до другого способу, нормативний запас платоспроможності обчислюється шляхом множення суми страхових виплат за попередні 12 місяців на коефіцієнт 0,26 (останній місяць буде складатися із кількості днів на дату розрахунку). При цьому сума страхових виплат зменшується на скориговану суму страхових виплат, що компенсуються перестраховиками згідно з укладеними договорами перестраховання.

Коригування здійснюється з використанням такого ж самого коефіцієнта 0,5, що використовуються у першому способі розрахунку нормативного запасу платоспроможності:

$$\text{НЗП2} = 0,26 \times (\text{СВ} - 0,5 \times \text{СВП}),$$

де НЗП2 – нормативний розрахунковий запас платоспроможності на підставі страхових виплат;

СВ – сума страхових виплат, здійснених страховиком протягом звітного періоду;

СВП – сума страхових виплат, компенсованих перестраховиками протягом звітного періоду.

Після розрахунку обох передбачених законодавством показників нормативного запасу платоспроможності обирається більший з них і порівнюється з фактичним нормативним запасом. Якщо фактичний показник перевищує обраний більший показник, то можна говорити про дотримання страховиком визначених законодавством вимог.

Результати розрахунку представлені в наступній таблиці (Б4.1).

**Результати розрахунку фактичного та нормативного запасу
платоспроможності страхової компанії**

Показники	Умовні позначення	Сума, тис. грн
Фактичний запас платоспроможності	ФЗП	260980
Перший показник нормативного запасу платоспроможності з ризикового страхування	НЗП1	43852,32
Другий показник нормативного запасу платоспроможності з ризикового страхування	НЗП2	23558,47

Для порівняння використовується перший показник нормативного запасу платоспроможності з ризикового страхування, оскільки він є більшим з двох розрахованих. Виходячи з розрахунків, страхова компанія повинна мати нормативний запас платоспроможності на кінець 200X року на рівні 43852,32 тис. грн. Фактичний запас платоспроможності за балансом на цей час складає 260980 тис. грн. Компанія має значне перевищення запасу платоспроможності над нормативом (в 5,95 разів), що свідчить про її платоспроможність.

Задача 5. Оцінити стан фінансової надійності страховика за наведеними вихідними даними (табл. 5).

Розв'язання.

Розрахунок показників здійснюється за формулами:

1. Показник дебіторської заборгованості (ПДЗ):

$$ПДЗ = \frac{ДЗ}{К} * 100,$$

де ДЗ – сума дебіторської заборгованості;

К – сума капіталу підприємства.

$$К = А - НА - З,$$

де А – активи підприємства (валюта балансу);

НА – нематеріальні активи;

З – довгострокові та поточні зобов'язання підприємства.

Таблиця Б5

Вихідні дані для розрахунку показників фінансової надійності страховика

Показник	Сума, тис. грн	
	Кінець періоду	Початок періоду
Дебіторська заборгованість	77065	
Капітал (розрахувати)		
Активи	531124	569508
Нематеріальні активи	10094	8573
Довгострокові зобов'язання	245325	269783
Поточні зобов'язання	14725	57215
Страхові виплати	117899	
Страхові премії	388222	351733
Страхові премії перестраховикам	82172	103466
Грошові кошти та їх еквіваленти	77851	
ЧЗСП (розрахувати)		
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	1819	39352
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	-19521	30738
Адміністративні витрати	35183	
Витрати на збут	126096	
Інші операційні витрати	75816	
Собівартість послуг	0	
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	100370	
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	-1464	
Інші операційні доходи	61623	
Інші фінансові доходи	12256	
Інші доходи	48	
Інші витрати	10	
Фінансові витрати	1561	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	18053	
Чистий фінансовий результат (розрахувати)		
Чисті страхові резерви (розрахувати)		
Страхові резерви	236883	
Частка перестраховиків в страхових резервах	91381	
Обсяг фінансових інвестицій	147230	179923
Прибуток від фінансової діяльності (розрахувати)		

2. Показник ліквідності активів (ПЛА):

$$ПЛА = \frac{ВЛА}{З} * 100,$$

де ВЛА – високоліквідні активи;

З – довгострокові та поточні зобов'язання підприємства.

3. Показник ризику страхування (ПРС):

$$ПРС = \frac{СЧП}{К} * 100,$$

де СЧП – сума чистих премій;

К – сума капіталу підприємства.

4. Зворотний показник платоспроможності (ЗПП):

$$ЗПП = \frac{З}{К} * 100,$$

де З – довгострокові та поточні зобов'язання підприємства;

К – сума капіталу підприємства.

5. Показник доходності (ПД):

$$ПДЗ = \frac{ЧФР}{К} * 100,$$

де ЧФР – чистий фінансовий результат;

К – сума капіталу підприємства.

Розрахунок ЧФР відбувається в декілька етапів:

1) Визначаються чисті зароблені страхові премії:

$$ЧЗСП = П1 - П2 - З1 + З2,$$

де П1 – премії підписані, валова сума;

П2 – премії, передані у перестраховування;

З1 – зміна резерву незароблених премій, валова сума;

З2 – зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій.

2) *Визначається валовий прибуток:*

$$ВП = ЧЗСП - (С + ЧЗСВ),$$

де ЧЗСП – чисті зароблені страхові премії;

С – собівартість послуг;

ЧЗСВ – чисті понесені збитки за страховими виплатами.

3) *Визначається фінансовий результат операційної діяльності:*

$$\PhiРОД = ВП + /- Д(В)ЗСР + ІОД - АВ - ВЗ - ІОВ,$$

де Д(В)ЗСР – дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів;

ІОД – інші операційні доходи;

АВ – адміністративні витрати;

ВЗ – витрати на збут;

ІОВ – інші операційні витрати.

4) *Визначається фінансовий результат до оподаткування:*

$$\PhiРДО = \PhiРОД + ІФД - ІФВ + ІД - ІВ,$$

де ІФД – інші фінансові доходи;

ІД – інші доходи;

ІВ – інші витрати;

ІФВ – інші фінансові витрати.

5) *Визначається чистий фінансовий результат:*

$$ЧФР = \PhiРДО - ПП,$$

де ПП – витрати (дохід) з податку на прибуток

1. *Показник змін у капіталі (ПЗК):*

$$ПЗК = \left(\frac{K_{\kappa}}{K_n} - 1 \right) * 100,$$

де K_{κ} – капітал на кінець звітного періоду;

K_n – капітал на початок звітного періоду.

6. *Показник змін у сумі чистих премій за всіма полісами (ПЗЧП):*

$$ПЗЧП = \left(\frac{СЧП_k}{СЧП_n} - 1 \right) * 100,$$

де СЧП_к – сума чистих премій на кінець звітного періоду;
СЧП_п – сума чистих премій на початок звітного періоду.

7. Показник незалежності від перестраховування (ПНП):

$$ПНП = \frac{СЧП}{СВП} * 100,$$

де СЧП – сума чистих премій;
СВП – сума валових премій.

8. Показник відношення чистих страхових резервів та капіталу (ПВРК):

$$ПВРК = \frac{ЧСР}{К} * 100,$$

де ЧСР – чисті страхові резерви;
К – сума капіталу підприємства.

$$ЧСР = СР - ЧПСР,$$

де СР – страхові резерви;
ЧПСР – частка перестраховиків в страхових резервах.

9. Показник доходності інвестицій (ПДІ):

$$ПДІ = \frac{ПФД}{СФІ} * 100,$$

де ПФД – прибуток від фінансової діяльності;
СФІ – середній обсяг фінансових інвестицій.

10. Показник обсягів страхування (андеррайтингу) (ПА):

$$ПА = \frac{СВ}{ЧЗСП} * 100,$$

де СВ – страхові виплати;
ЧЗСП – чисті зароблені страхові премії.

Результати розрахунків оформлюються у вигляді таблиці Б5.1

Висновки. Результати розрахунків показників надійності страхової компанії та їх порівняння з оціночною шкалою свідчать про те, що керівництву компанії потрібно звернути особливу увагу на показник ліквідності активів, який відповідає незадовільній фінансовій надійності за шкалою оцінки, що свідчить про недостатність високоліквідних активів. Пильної уваги потребує і зворотній показник платоспроможності, рівень якого також відповідає незадовільній фінансовій надійності, що свідчить про недостатність власних активів для покриття зобов'язань страхової компанії.

Далі потрібно звернути на показники, що знаходяться на рівні нижче за середній за шкалою оцінки: показник доходності, показник змін у сумі чистих премій. Рівень показника доходності за розрахунками свідчить про недостатньо ефективно використання власного капіталу страхової компанії і її низьку інвестиційну привабливість.

Інші показники фінансової надійності знаходяться на середньому та високому рівні відповідно до шкали оцінювання. Загальний рівень фінансової надійності страхової компанії знаходиться на рівні 2,34 бали.

Згідно з Системою показників оцінки фінансової надійності страхової компанії відповідно до Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17.03.2005 № 3755, чим нижче рівень балів, тим вище надійність страхової компанії. Рівень загальної оцінки за умовами задачі відповідно до 4-бальної оцінної шкали, свідчить про рівень надійності страхової компанії нижче за середній.

Таблиця Б5.1

Оцінка фінансової надійності страхової компанії з використанням тестів раннього попередження

№ п/п	Вид показника	Формула	Розрахункове значення, %	Оціночна шкала	Оцінка значення показника відповідно до діапазону 4-бальної системи	Коефіцієнт	Фактична оцінка
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Показник дебіторської заборгованості (ПДЗ)	$ПДЗ = \frac{ДЗ}{К} * 100$	29,53	0 < ПДЗ < 50 – 1 бал; 50 < ПДЗ < 75 – 2 бали; 75 < ПДЗ < 100 – 3 бали; 100 < ПДЗ – 4 бали.	1 бал – фінансовий показник знаходиться на високому рівні	0,04	0,04
2	Показник ліквідності активів (ПЛА)	$ПЛА = \frac{ВЛА}{З} * 100$	29,94	95 < ПЛА – 1 бал; 80 < ПЛА < 95 – 2 бали; 65 < ПЛА < 80 – 3 бали; ПЛА < 65 – 4 бали.	4 бали – фінансовий показник знаходиться на дуже низькому рівні	0,1	0,4
3	Показник ризику страхування (ПРС)	$ПРС = \frac{СЧП}{К} * 100$	109,09	ПРС < 100 – 1 бал; 100 < ПРС < 200 – 2 бали; 200 < ПРС < 300 – 3 бали; 300 < ПРС – 4 бали.	2 бали – фінансовий показник знаходиться на середньому рівні	0,06	0,12
4	Зворотний показник платоспроможності (ЗПП)	$ЗПП = \frac{З}{К} * 100$	99,64	0 < ЗПП < 20 – 1 бал; 20 < ЗПП < 50 – 2 бали; 50 < ЗПП < 75 – 3 бали; 75 < ЗПП, ЗПП < 0 – 4 бали.	4 бали – фінансовий показник знаходиться на дуже низькому рівні	0,18	0,72
5	Показник доходності (ПД)	$ПДЗ = \frac{ЧП}{К} * 100$	0,0322	50 < ПД – 1 бал; 25 < ПД < 50 – 2 бали; 0 < ПД < 25 – 3 бали; ПД < 0 – 4 бали.	3 бали – фінансовий показник знаходиться на рівні значно нижчому за середній	0,06	0,18
6	Показник змін у капіталі (ПЗК)	$ПЗК = \left(\frac{К_k}{К_n} - 1 \right) * 100$	11,56	10 < ПЗК – 1 бал; 5 < ПЗК < 10 – 2 бали; 0 < ПЗК < 5 – 3 бали; ПЗК < 0 – 4 бали.	1 бал – фінансовий показник знаходиться на високому рівні	0,06	0,06

Продовження таблиці Б5.1

1	2	3	4	5	6	7	8	
7	Показник змін у сумі чистих премій за всіма полісами (ПЗЧП)	$ПЗЧП = \left(\frac{СЧП_k}{СЧП_n} - 1 \right) * 100$	18,80	40 < ПЗЧП – 1 бал; 33 < ПЗЧП < 40 – 2 бали; 10 < ПЗЧП < 33 – 3 бали; ПЗЧП < 10 – 4 бали.	3 бали – фінансовий показник знаходиться на рівні значно нижчому за середній	0,06	0,18	
8	Показник незалежності від перестраховання (ПНП)	$ПНП = \frac{СЧП}{СВП} * 100$	73,34	50 < ПЗП – 1 бал; 40 < ПЗП < 50 – 2 бали; 30 < ПЗП < 40 – 3 бали; ПЗП < 30; 85 < ПЗП – 4 бали.	1 бал – фінансовий показник знаходиться на високому рівні	0,18	0,18	
9	Показник відношення чистих страхових резервів та капіталу (ПВРК)	$ПВРК = \frac{ЧСР}{К} * 100$	55,75	0 < ПВРК < 50 – 1 бал; 50 < ПВРК < 75 – 2 бали; 75 < ПВРК < 100 – 3 бали; 100 < ПВРК, ПВРК < 0 – 4 бали.	2 бали – фінансовий показник знаходиться на середньому рівні	0,16	0,32	
10	Показник доходності інвестицій (ПДІ)	$ПДІ = \frac{ПФД}{СФІ} * 100$	6,54	10 < ПДІ – 1 бал; 5 < ПДІ < 10 – 2 бали; 0 < ПДІ < 5 – 3 бали; ПДІ < 0 – 4 бали.	2 бали – фінансовий показник знаходиться на середньому рівні	0,04	0,08	
11	Показник обсягів страхування (андерайтингу)	$ПА = \frac{СВ}{ЧЗСП} * 100$	41,41	ПА <= 50 – 1 бал; 50 < ПА <= 100 – 2 бали; 100 < ПА <= 110 – 3 бали; 110 < ПА – 4 бали.	1 бал – фінансовий показник знаходиться на високому рівні	0,06	0,06	
Загальна оцінка								2,34

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ	4
2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	5
2.1. Основна література	5
2.2. Додаткова література.....	5
3. ПРОГРАМА І МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
4. КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ.....	9
4.1. Загальні положення	9
4.2. Завдання і методичні вказівки до виконання контрольної роботи.....	9
ДОДАТОК А.....	12
ДОДАТОК Б	23